

SATYAKAMA JABALA *vol saber qui és*

-Teresa Guardans-

Aquesta és la història de Satyakama, un noi que -pel que expliquen els *Upanixads*- va viure a l'Índia fa més de 2.600 anys.

Upanixad és una paraula sànscrita¹ que vol dir: "asseure's atentament als peus de...". Als peus de qui? Als peus dels savis. Grans i joves s'endinsaven als boscos a la recerca d'aquells que els podien ajudar a comprendre la vida i el sentit de l'existència. Asseguts al voltant del mestre preguntaven, escoltaven i reflexionaven. Podríem dir que els *Upanixads* són una mena d'apunts de classe, els apunts d'unes classes força especials.

Al bosc, doncs, no s'hi anava per aprendre un ofici; al bosc s'hi anava per créixer en saviesa, per créixer en profunditat. I aquest créixer no tenia límits d'edat, ni mínim ni màxim. Els *Upanixad* recullen aquestes "classes" impartides als boscos de l'Índia fa més de dos mil anys. Gràcies a aquests textos hem pogut tenir notícia de la tenacitat de joves i grans, dels esforços per aprofundir en els "coms" i en els "per quès"; així han arribat fins a nosaltres les preguntes de Shvetaketu, o les de Gârjî -filla de Vachaknu-, Nachiketa -el fill de Vajashrava-, les de Satyakama Jabala i les de molts altres. La història d'aquest darrer la trobem a l'*Upanixad Xandogya*, un text d'uns 2600 anys d'antiguitat.

---

¹ El sànscrit era l'antiga llengua de l'Índia.

Satyakama era orfe. De la seva família, només sabia que la seva mare es deia Jabala, això és el que li havien dit. I el seu pare,... qui ho sap! Jabala havia treballat a tantes cases, que ves a saber qui era el pare de Satyakama. D'aixopluc, o de menjar, no n'hi havia faltat mai, sempre havia trobat alguna ma amiga. Eren altres coses les que Satyakama trobava a faltar: li agradaria viure en una casa que fos la de la seva família, amb el foc sagrat encès, com totes les cases. Amb les imatges dels déus que guien i protegeixen. Si tingués casa seva amb el seu altar, posaria flors a la deessa de la felicitat, Lakshmi, per que tots fossin feliços; i a Ganesa, el déu amb cap d'elefant, el qui supera tots els obstacles. Sense casa ni altar, qui eren els seus déus? Quines les seves responsabilitats? De quina manera havia de viure?

Si hagués nascut en una família de la casta dels guerrers, ja estaria aprenent l'art de la lluita i l'estratègia, preparant-se bé per a ser acceptat com a guerrer tan bon punt fes els onze anys. Aleshores en la seva *Upanayama* rebria el cordó de cànem, símbol del lligam amb el seu grup. Si hagués nascut en una família del grup dels comerciants i terratinents, si fos un *vaisya*, estaria aprenent les arts del comerç o els secrets de les bones collites; aprendria bé l'ofici del seu pare i als dotze anys estaria a punt per la seva *Upanayama* on li imposarien el cordó sagrat de llana amb el que se sabia unit al seu grup per sempre. I si hagués nascut *brahman*, la seva família s'encarregaria de la interpretació de les escriptures -els Vedes-, s'ocuparia dels rituals, sabia com retre honors als déus. Si fos de família *brahman*, als vuit anys ja hauria rebut el cordó sagrat de cotó que el comprometia a posar-se a estudiar pel bé de tots, per que tot funcionés segons el *sanatana dharma*, el recte camí etern.

L'*UPANAYAMA*, la cerimònia d'imposició del cordó sagrat, simbolitza el pas al món dels grans: s'inicia una nova etapa de la vida, els nois i noies passen a tenir responsabilitat sobre els seus actes. És molt freqüent, que, en la *Upanayama*, els joves rebin el seu nom d'adults.

Sanatana vol dir "etern" i *dharma* "doctrina", "conducta recta", "honradesa". És el veritable nom de l'hinduisme. "Hinduisme" és la paraula que van fer servir els europeus per referir-se a la religió i la cultura tradicional de l'Índia; però els seus habitants en diuen *sanatana dharma*, és a dir, recte camí etern. El *sanatana dharma* regia els drets i deures de cada casta, distribuïa els papers de cadascú en una societat complexa.

Satyakama ja tenia deu anys i es trobava ben perdut. Quin seria el cordó sagrat amb el que ell participaria en el teixit de la societat?

- No sé si sóc *ksatriya*, *vaysia* o *brahman*. O potser sóc un *sudra*, un operari, un servidor. No sé quin és el meu *dharma*, la via que he de seguir. No sé com m'he de comportar, si com a guerrer o com a servidor, si com a comerciant o com a sacerdot.

Ell pensava que la vida dels altres nois i noies seguien un rumb, com les aigües dels rius, segons la família a la que pertanyien. Però quin era el sentit de la vida de Satyakama, el fill de Jabala? Quin seria el seu objectiu?

Ja que no tenia la resposta, el millor que podia fer era buscar-la -va pensar-. On? Havia sentit a dir que a les Escripures hi havia totes les respostes. Però quin mestre ensenyaria els secrets de les Escripures a un noi que no era un *brahman*? O potser sí que ho era? Ves a saber!

- Com a mínim, ho vull intentar -va dir-se a sí mateix.

I tot decidit va marxar a la recerca de Hâridrumata Gautama, el *rixí* del bosc. Per un moment se li va ocórrer inventar-se algun nom de família de *brahmans*. "No és una bona idea" -va pensar-. "Si és savi, no el podré enganyar; i si el pogués enganyar no m'interessaria com a mestre. No tinc més remei que dir les coses tal com són". Després de dos dies de camí va veure el cercle, gent de totes les edats asseguda al voltant d'un home gran de cabellera grisa, recollida dalt la coroneta fent un nus. Lluïa una llarga barba més blanca que grisa. En veure'ls, Satyakama va agafar por. "No havia d'haver vingut" -va pensar-. "M'engegarà a passeig". Però ja no s'ho podia repensar. El *rixí* l'havia vist i havia deixat de parlar, donant-li temps per apropar-se. Havia de continuar endavant, ja no podia recular. Va creuar la rotllana sota les mirades inquisidores de tota aquella gent, fins arribar al davant del *rixí*, a qui va saludar amb cortesia:

- OM, *xanti*. Salut, mestre. Em dic Satyakama i desitjaria que m'acceptéssiu com a deixeble.

- Satyakama què? De quina família ets?

- No ho sé, senyor. La meva mare es deia Jabala, i va treballar en moltes cases. Em diuen Satyakama Jabala, senyor. Per favor, accepteu-me com a deixeble.

Abans que el mestre pogués respondre, els murmuris dels presents no es feren esperar:

- Quina barra! Només els nois de les famílies *brahmàniques* poden ser introduïts en el saber de les escriptures!- deien.

El *rixí* guardava silenci i quan tots van haver callat, va dir:

- Considero que un *brahman* és aquell que diu la veritat sense por i sense dubtar. Aquest noi ha parlat com un *brahman*, per tant, l'accepto com a deixeble meu. Satyakama, fill, quin és el teu objectiu? Què és el que busques?

- Comprendre la realitat, senyor. Saber qui sóc, perquè existim, quina és la veritat de les coses. Això és el que busco, senyor.

- Si és així, conservaràs el nom amb el que has vingut.

Hâridrumata va dir això perquè Satyakama significa "el qui desitja la veritat". I també era com dir-li: "el pas que fas avui és la teva *Upanayama*; Satyakama serà el teu nom en la nova etapa que iniciis".

A partir d'aquell moment, Satyakama va seure entre els deixebles de Hâridrumata. Al bosc estudiava i també ajudava a la recollida de llenya per a

mantenir els focs. Aprenia a recitar els himnes dels Vedes i, poc a poc els memoritzava. Val a dir que li semblaven força complicats. Parlaven dels déus i de la creació del món, cantaven lloances amb expressions que li resultaven molt estranyes. De déus n'hi havia molts més dels que ell pensava, i tots devien ser importants. Brahma era el nom del creador, Vishnu aquell que tot ho conserva, Lakshmi, la parella de Vishnu, era la font de la felicitat; Parvati, la saviesa, era el nom de la dona de Xiva -el destructor i renovador. El preferit de Satyakama era Ganesa, el fill d'aquests dos, el que ajuda en els obstacles, representat amb cap d'elefant. Bé, una llista inacabable de déus que mica en mica Satyakama aprenia a distingir.

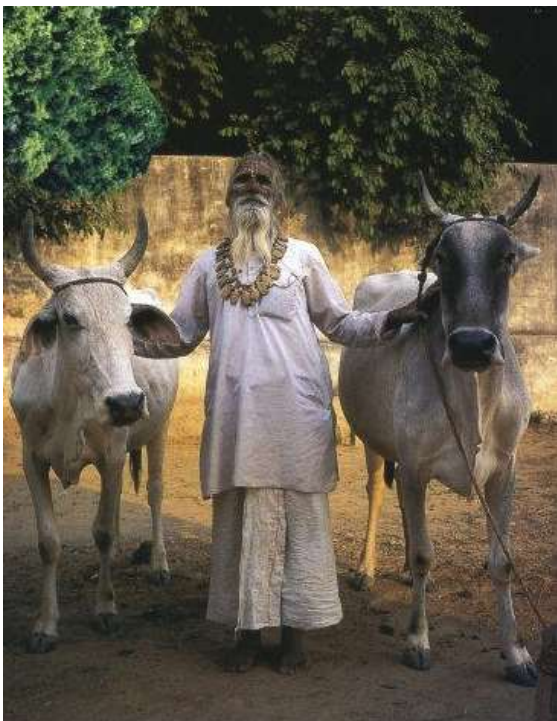
Els deixebles es reunien cada dia al voltant de Hâridrumata Gautama. Era el moment de comentar el que havien estudiat, de preguntar el que no entenien, de rebre bons consells. Hi havia una cosa que Satyakama no entenia gens ni mica; tan poc ho entenia que ni tan sols sabia com plantejar les preguntes. El *rixi* parlava molt sovint de l'Absolut, deia que era la Realitat, que ho era Tot, a vegades també l'anomenava "la Veritat", "la Bellesa" o "Brahman".

- Es tracta del déu Brahma, potser? -va gosar preguntar un dia-

- No -respongué Hâridrumata Gautama-, Brahman, l'Absolut, és l'Absolut. Si fos un déu o qualsevol altra cosa, ja no seria Tot, seria un déu o seria qualsevol altra cosa.

Qui ho podia entendre això? Satyakama, no.

Ell continuava esforçant-se amb els himnes, però no ho veia gens clar. Si hi havia algú més important que els déus, aleshores què eren els déus? De fet, i ben mirat, què tenia a veure tot aquell embolic de déus amb saber qui era ell, Satyakama, i el sentit de la seva vida? Vols dir que aprenent els Vedes trobaria el que ell buscava? Com podia ser que alguna cosa ho fos Tot? No veia, ell, arbres i núvols, nits i dies, sol i lluna, foc i vent, terra i aigües? Potser era massa jove per ficar-se en aquests embolics; o, tal vegada, eren coses que només podien entendre els que de debò naixien de pare *brahman*... Comprendre Brahman era cosa de *brahmans*, potser?

Un dia que estava recollint llenya capficat amb aquestes cabòries, Hâridrumata el va anar a buscar.

- Satyakama, vine amb mi. -Van caminar plegats fins la vall on pasturava el nombrós ramat de vaques. El *rixi* va separar les 400 vaques més seques i va dir a Satyakama:

- Marxaràs ben lluny amb aquestes vaques i no tornaràs fins que no s'hagin multiplicat. Tornaràs quan

tinguis un ramat de mil vaques ben fortes.

El noi va quedar ben bé d'una peça -això sí que no s'ho esperava!- però va fer el que se li ordenava. Va agrupar les 400 vaques famolenques i es va posar en camí a la recerca de pastures on poguessin alimentar-se. "Potser Hâridrumata ha vist que com a estudiant no serveixo. Ara que si ell s'expliqués millor, potser jo podria entendre..." Els peus de Satyakama seguien endavant amb les vaques, però el seu interior, el seu cap i el seu cor quedaven enrera, al bosc, molt poc d'acord amb que el *rixí* l'hagués despatxat d'aquella manera. Al cap d'una estona estava ben enrabiàt!

- M'haurà engegat a passeig perquè no sóc de família *brahman*? Doncs m'ho podia haver dit el primer dia que no m'hi volia!

De cop i volta, mentre es barallava amb sí mateix, va fer una descoberta important: quan mantenia aquella discussió dintre seu, no se'n assabentava de res del que hi havia al voltant, ni tan sols del camí pel que passava. De fet, només s'adonava de la seva ràbia que semblava ocupar-ho tot. En canvi, si feia com si no tingués ràbia, el camí i les vaques "apareixien", i el seu olfacte notava que la brisa del Sud portava olor d'aigua fresca. Tan bon punt es capbussava en la ràbia, ni brisa ni res, tot ell quedava submergit en negres pensaments. En fer aquesta descoberta va provar "d'entrar" i de "sortir" de la ràbia: ara puc percebre la brisa, ara ja no, ara estic enfadat... Aviat ja no va poder seguir entrant en la ràbia perquè aquesta havia desaparegut. Ni rastre del mal humor. Quina mosca li havia picat per posar-se d'aquella manera? Ves a saber per quin motiu Hâridrumata l'havia triat a ell! Era una mica jove per governar tantes vaques, però ja s'espavilava! S'ocuparia de les vaques de la mateixa manera que sempre hi havia hagut algú que s'havia ocupat d'ell, què carai!

Un cop presa aquesta decisió, va quedar en pau. Pau dintre seu i pau tot al voltant. "Tot està bé; cada cosa ocupa el seu lloc". Com si infinits cordons sagrats teixissin l'univers. Li va agradar aquesta idea. S'hi va aturar. Tots els *dharmes* ben entrellaçats, no només els de les persones. De quin color devia ser el cordó sagrat de les vaques, les aigües o els arbres?

Dia rera dia, setmana rera setmana, buscava pastures fresques. El ramat s'engreixava i es multiplicava de pressa. Cada matí al llevar-se, tal com havia après a fer al bosc, a prop del *rixí*, ajuntava les mans per a saludar la vida en aquell nou dia, respirava ben a fons com si volgués fer entrar dintre seu tot el que l'envoltava, i s'estava una bona estona amb el cor atent després de pronunciar el Gayatri:

*OM. Meditem en el Suprem, l'admirable esplendor de Saviesa.
Que la llum de Savitri il·lumini els nostres pensaments,
que Agni ens il·lumini. OM.*

De fet, el llarg del dia se'n passava moltes d'estones en silenci atent, mentre conduïa el ramat, buscava els vedells que s'allunyaven o netejava els animals

enfangats... Encara no havia resolt la seva pregunta. "Qui sóc? Per què existeixo?"

Després de les pluges, va venir l'estació seca, i una altra vegada les pluges, i novament l'estació seca. Fins que, en un recompte...

- Ja compto mil caps de bestiar. Ha arribat l'hora de tornar cap el bosc. I quan torni què passarà? M'aclarirà el rixi allò del Brahman que ho és tot? Jo veig vaques, les pastures i els arbres, veig el cel i la terra, el sol i la lluna, em veig a mi... 'Tot què' és aquest Brahman? -rumiava Satyakama-. "Si el rixi no em vol respondre, on haig d'anar a buscar les respostes?"

Amb aquestes que troba a faltar un dels vedells més joves. Es posa a buscar-lo per tot arreu. Corre cap el Nord, corre cap el Sud, cap a l'Est i l'Oest. El crida sense parar, intenta percebre el més mínim rastre. Finalment, el veu a l'horitzó, allunyant-se més i més del ramat, ben perdut. Què feliç es va sentir quan el va haver trobat! Però el que és sorprenent de la història és el que ens explica l'*Upanixad Xandogya*: diu que quan Satyakama va tornar cap el ramat amb el vedell, va asseure's a descansar prop d'un brau. Que el brau se'l va mirar i que Satyakama va entendre que li deia: "si busques amb el vigor amb el que avui has buscat aquest vedell, sabràs que Brahman és al Nord, és al Sud, és a l'Est i és a l'Oest. Mira de veritat i sabràs que és per tot arreu".

A Satyakama li va fer un salt el cor. No n'hi havia per menys. I la cosa no es va aturar aquí. Aquell mateix dia es va posar en camí amb tot el ramat, en direcció al bosc. De nit, va encendre un foc. Assegut a la vora del foc mirant la dansa de les flames, va rebre aquest missatge del foc: "Brahman és la terra, el cel, l'atmosfera i els oceans. És il·limitat, com l'espai". Una altra vegada, el cor li va fer un salt. Ben bé, si el foc ho hagués deixat escrit a terra, no ho hauria entès més clar!

- Com l'espai? On hi ha algun punt en que no hi hagi espai? I, si és com l'espai, què és? - Satyakama no deixava de donar-hi tómb.

Al matí següent es va llevar amb els primers raigs de sol i mentre observava com la llum ho inundava tot, el missatge va arribar d'un cigne en vol: "Brahman, l'Absolut, la Veritat, és el sol, la lluna, el foc, la llum i la lluentor en totes les seves formes". Sense temps de recuperar-se de l'ensurt, quan tot just començava a calibrar les formes de la llum, passà un cabussó, tan emplomallat com cridaire, fregant-li el cap amb les ales: "tu també, tu també, ets Brahman. L'alè, la vista, l'oïda, la ment,... tu també ets Brahman. Pregunta, pregunta!"

El va seguir amb la mirada fins a perdre'l de vista. Què és el que li estava passant? Semblava que rebia missatges de tot arreu. Se sentia tan feliç com perplex. Feliç perquè començava a entendre. Ho sabia. D'això no en tenia cap dubte. Perplex perquè el que entenia ho entenia d'una manera molt diferent a com s'entenen les coses. Quin embolic. Entenia el que volien dir aquells missatges, però no era un entendre de paraules...

Va conduir el ramat fins el bosc tan de pressa com va poder. Hâridrumata Gautama el va rebre amb alegria.

- Fill, a més de tornar amb un ramat sa i nombrós, fas cara d'haver après moltes coses. Explica'm com ha anat això.

I Satyakama li ho va explicar tot. Quan va callar, el *rixí* li va dir: "fes cas del cabussó, segur que hi ha coses que vols preguntar".

- Sí, senyor. Al matí demano a Savitri, la llum del sol i a Agni, el déu foc i foc del sol, que il·lumini els meus pensaments. Però el cigne diu que la llum, el foc i el sol són Brahman. Això m'ha fet pensar en una comparança: Brahman és com un teixit i els déus són els fils. Podria ser?

- Podria ser una bona imatge. Si vols imaginar-ho així et diré que els déus amb totes les seves gestes ens ajuden a veure uns fils i un teixit que no es veuen de primer cop d'ull.

- No ho entenc. Veure com?

- Adonar-te'n del que tens al davant. Prendre'n consciència. Saber-ho i valorar-ho. Prenc consciència de la força d'existir, prenc consciència de l'aparició de tota existència i li dono un nom: Brahma (que no *Brahman*, no et confonguis!), una força poderosa, el déu Brahma. Prenc també consciència que, malgrat els canvis, tot perdura, el poder de perdurar, la força d'existir, també és poderosa; en prenc consciència i li dono un nom: el déu Vixnú.

Però per a que hi hagi regeneració hi ha d'haver destrucció i desaparició; un cop més, hi reflexiono, en prenc consciència, veig tantes i tantes formes de destrucció i renovació, una gran força amb infinites formes. A aquest aspecte també li vull donar un nom. Serà el déu Xiva. Veus? Tres fils, però una sola força de múltiples aspectes. No s'acaba aquí, prou que ho saps. Són molts els fils que mereixen ser valorats. L'amor és Kama. A la llavor de la felicitat present aquí i allà, com l'anomenes?

- Lakshmi.

- Lakshmi, sí. I així tots els que ja coneixies i els que has après. Ho veus? Les històries dels déus ens ajuden a reflexionar en allò que no és fàcil de veure: que tot canvia, sempre, constantment, que malgrat els canvis, alguna cosa hi ha que perdura, ... és un "teixit" -com dius tu- que no acabaràs mai d'investigar. Això és el que és sorprenent, ja ho veuràs, sempre "hi ha més"! Més preguntes?

Satyakama sabia que necessitaria temps per reflexionar en tot el que el *rixí* li acabava de dir, però va seguir endavant amb les preguntes:

- Sí, senyor. Com haig d'entendre el que em va dir el cabussó?: "tu també, tu també!". Significa que em pertany el cordó de cotó, senyor?

Hâridrumata va riure.

- Em sembla que t'enviaré a pasturar una altra vegada! Encara no entens? No et confonguis amb les paraules i rumia. Pluja, rosada, riu, rierol, cascada, llac, oceà, onades, gotes,... són una sola i mateixa cosa, o coses diferents?

Satyakama va pensar-s'hi una mica abans de respondre.

- Diferents per fora, però una sola cosa des de dins -va dir finalment.

- Ben dit. I si suprimeixes allò que totes aquestes paraules diferents comparteixen, què queda?

Una pluja sense aigua, un riu sense aigua, un mar sense aigua,... res. Hâridrumata va continuar sense esperar cap resposta:

- Per fora i per dins... Més difícil de descobrir que l'aigua, hi ha allò que tots els éssers compartim; allò que si ho suprimissis, res no seria. Tu pots descobrir-ho. Aquest és el cordó que de veritat importa. Fixa't bé en el que et dic. No és de cotó, ni de cànem, ni tampoc de llana. Ningú te'l podrà posar al voltant del cos perquè és en tu, perquè *ets tu*. De la mateixa manera que l'onada és l'aigua. *Atman* és el nom que li donem, però de res et serviria saber aquest nom si no ho descobreixes tu mateix. No només els déus són els fils d'aquell teixit invisible que deies! Tu no deixis d'investigar!

EL MISSATGE DELS RIXIS

"No deixis d'investigar!" Aquest seria el missatge principal dels rixis. Els *Upanixad* recullen els esforços d'aquests antics mestres de l'Índia per comprendre la veritat profunda de l'existència. Es calcula que, d'aquests textos, els més antics són del s.VII a.C., aproximadament. Els rixis insisteixen en què la veritable comprensió del món comença quan aprenem a veure'l des de dins, des de la veritable natura de les coses: què vol dir això exactament, és un enigma que només pot resoldre cadascú des de la seva pròpia recerca. Si algú no ha tastat ni vist mai l'aigua, podrien les descripcions d'altri substituir l'experiència directa de l'aigua?

"Tenir idees" respecte alguna cosa és molt diferent de tenir-ne l'experiència directa. Per això -diuen els *rixis*- que de res serviria creure el que ells diuen, ni el que les Escriptures afirmen. Arrencar amb les pistes fins que cadascú pugui copsar el valor profund de la realitat. Aquesta és la qüestió: conèixer per pròpia experiència.

Un gran savi, el mestre Sankara (s.VIII-IX) escrivia:

Ningú no es cura d'una malaltia pel fet de repetir el nom d'un medicament sense prendre-se'l; de la mateixa manera, repetir la paraula "Brahman" no aporta res. L'estudi de les Escriptures és inútil si l'objectiu no és arribar a copsar la Veritat suprema.

La veritable natura de les coses només ens l'oferirà l'experiència personal, no les descripcions d'altri, encara que es tracti de les d'un savi; el veritable aspecte de la lluna només es pot conèixer per mitjà dels nostres propis ulls.

Però, com? Què suggereixen?

LES EINES PER PODER AFINAR: EL YOGA

Insisteixen en que tot allò que ajuda a comprendre “per dins i des de dins” és una bona eina. Què és el que cal per a poder veure d’aquesta manera? Afinar molt les antenes interiors i silenciar la xerrameca que sempre té ocupats als éssers humans. Això, però, com es menja? Per enfortir el cos comptem amb gran quantitat de tècniques, exercicis de resistència, d’agilitat, de desenvolupament muscular, etcètera. Com “s’afinen les antenes”? És el primer que cal investigar.

El nom "tècnic" per a designar l'esforç d'afinar és *Yoga*, una paraula sànscrita que vol dir "via d'unió". La paraula ja ens dóna una primera pista: ...parla d'unir-se a allò que es vol conèixer.

Per viure comptem amb la percepció, amb el pensament, amb el sentir, amb l'actuació.

Percebem per mitjà dels sentits, que són com les nostres finestres.

La *ment* ordena tot allò que rep per els sentits, genera conceptes i idees.

Sentir: el cor, el que sentim i desitgem, amor i odi, desig i aversió, felicitat i tristesa, confiança i por,...

Actuar: percepció, ment i sentir, tot el cos, el nostre ésser, en acció, procurant assolir alguna cosa, algun objectiu, a curt o llarg termini.

"Tot allò amb el que compteu per viure -diuen els mestres- són les vostres antenes". Per comprendre el que és subtil i difícil d’atrapar, caldrà afinar, obrir, eixamplar, subtilitzar, ... cada una de les antenes, tot el que sou. L’única cosa que impedeix "veure per dins i des de dins" és viure taponats, opacs. Cal fer "saltar el tap". El *yoga* és posar en pràctica aquest esforç. A Occident sovint es parla de *yoga* com si fos una manera de fer gimnàs o de relaxar-se... un sentit ben diferent del seu significat originari!

De què està fet el “tap”? De “mi, mi, mi”, de “jo, jo, jo” -diuen els mestres-. Fins que no comencem a afinar, la ment només treballa en funció d’un objectiu: nosaltres mateixos i el nostre benefici. I en benefici de qui actuem? De nosaltres mateixos. I què és el que mou el cor, la nostra capacitat de sentir? Mentre no afinem, el nostre cor es limita al paper de la paret de frontó, a “tornar la pilota”: sóc una persona feliç si em feliciten; trista, si m’obliden; si m’estimen, responc amb amor, si no m’estimen, “passo” o m’enrabió... Mentre no ens desembussem només estem informats dels nostres desigs, però estem massa plens per poder ser testimonis de l'espectacle de la vida.

Què proposen per desembossar-se? Practicar l'atenció amb l'oïda, la vista, el tacte, l'olfacte, el gust, la ment, amb tot el cos, més enllà dels interessos immediats "útils", o pràctics, o relacionats amb el que cadascú vol per a sí mateix. Practicar amb la ment, exercitant-la a ocupar-se de temes i aspectes de la realitat sense tenir-se a “si mateix” com a objectiu. Practicar amb el cor, amb l’autèntica capacitat de sentir, per valorar i estimar a fons la

realitat que és il·limitada. Actuar sense tenir el propi interès com a únic punt de referència.

Quan l'accent es posa en afinar la comprensió, rebrà el nom de yoga del coneixement o *jnani yoga*; quan l'accent es posa en l'atenció en l'acció, aleshores parlarem de *karma yoga* que vol dir yoga de l'acció; i si l'accent és en el sentir, *bakhti yoga*. *Hâtha yoga* exercita la capacitat d'atenció i concentració gràcies al treball coordinat de respiració i postura corporal. *Râja yoga*, la "via règia" entrellaça aspectes dels diferents *yogues*... Podem dir que tots els *yogues* són complementaris perquè ningú viu a trossos, amb el cap per un cantó i el cor per un altre. Fer saltar els taps per poder comprendre des de dins demana decisió i ganes d'indagar. Com feia Satyakama. El que no hi ha són formes fixes i infal·libles, perquè no hi ha dues vides iguals, ni per època, ni per circumstàncies ni per maneres de ser... Cadascú ha d'arribar a veure i els qui han caminat abans poden oferir pistes, com procurava Hâridrumata Gautama, però no poden donar la veritat mastegada.

Un altre savi, Valmiki, ho resumia així: *els que s'esforcen per comprendre viuen com persones. Els que no ho fan, valen molt menys que les bèsties.*

L'*Upanixad Xandogya* no ens diu com va continuar la recerca de Satyakama Jabala, "el qui desitja la veritat". Podem suposar que devia quedar-se prop de Hâridrumata Gautama uns anys més, ja que el que sí que sabem és que va arribar a ser un gran savi. En un altre apartat del *Xandogya* el retrobem ensenyant a un deixeble anomenat Upakosala i, un altre *Unanixad*, el *Bridâranayaka*, ens el mostra atenent als seus deixebles. Satyakama no va deixar d'insistir en que la veritable felicitat és la que apareix quan comprenem allò que de debó som, allò que tota cosa és. I això és a l'abast de tota aquella persona que vulgui afinar, amb determinació i sense por als obstacles. Vingui d'on vingui. Sigui de la família que sigui.

"Tu també, tu també" -repetia com el cabussó-

PER A SABER-NE MÉS DE LA TRADICIÓ HINDÚ

UNA MICA D'HISTÒRIA

En un territori tan extens com és l'Índia (el 2% de la superfície terrestre del planeta), en el que hi viu la sisena part de la població mundial, més de mil milions de persones, hi ha una gran diversitat de formes de vida, de pensament i de religions.

Ja hem vist que, des d'Europa, es va donar el nom d'Hinduisme al conjunt de la cultura tradicional de l'Índia. De la mà de Satyakama ens hem posat en contacte amb els *rixis* i els *Upanixads*. Però les reflexions d'aquells savis no sorgeixen del no rès. Els seus ensenyaments ajuden a renovar la forma de vida i la religió més important del territori, el Vedisme.

Vers el tercer mil·lenni abans de l'era contemporània, a les riberes del riu Indus, al Nord de l'Índia, uns pobladors que coneixem amb el nom de "dràvides" havien desenvolupat una important civilització de la que no en coneixem gaire cosa; en queden alguns vestigis com les restes de les ciutats de Harappa i Mohenjo-daro. Vers el 1700 a.C., algun motiu (canvis climàtics que van generar dificultats d'alimentació, potser) va fer entrar en crisi la civilització dels dràvides.

Tres-cents anys després, s'han fet els amos del territori els aris, uns pobles vinguts des de l'Àsia Central. El sànscrit era la seva llengua. Anomenem "vedisme" a la civilització ària de l'Índia perquè es fonamentava en els Vedes, els seus textos sagrats. Els Vedes són quatre col·leccions d'himnes i d'altres textos que parlen dels déus i de les diferents cerimònies per honrar-los, i que també servien per a interpretar la manera de governar-se.

ELS VEDES

La paraula sànscrita *Veda* vol dir "coneixement", "ciència". Designa els textos més antics de l'Índia, ordenats en quatre grups (el *Rig Veda*, *Sama Veda*, *Yajur Veda* i *Atharva Veda*). L'extensió de tot aquest conjunt de textos equival, aproximadament, a la d'unes sis Bibles. Com a textos escrits van aparèixer entre el 1.300 i el 1.100 a.C., tot i que ja provenien d'una tradició oral molt més antiga. Algunes parts eren com fórmules pels antics rituals i la seva lectura no ens aporta gaire cosa avui. Però també hi podem trobar reflexions i cants rics en suggeriments, com els dos petits fragments que segueixen,

*Al principi, res no era, ni hi havia existència.
Ni aire, ni cels,
no existia ni la mort ni la immortalitat,
ni la torxa del dia ni la de la nit.
Només hi havia obscuritat embolcallada d'obscuritat.
D'alguna manera en aquest no res
l'U va realitzar-se, va assolir l'existència.*

*Però qui pot dir com va ser això i com va començar tot?
Era abans que cap cosa ni cap ésser existís,
qui pot saber com va sorgir?
Els savis que han buscat amb saviesa en el seu cor
saben allò que uneix el que és i el que no és,
saben l'existència de l'U en tot el que existeix.
Qui pot saber, però, com va sorgir?*

(del Rig Veda, himne X)

*Terra sobirana, Terra de grans alçades i d'àmplies valls, que sustentes les
plantes de múltiples virtuts, que la Terra ens sigui propícia a nosaltres!*

*Terra sobre la qual ha sorgit l'amor, i els rius i les aigües, els aliments i les
tribus humanes, sobre la que s'ha estès la vida que es mou i que respira, que la Terra ens
doni de beure quan tinguem set!*

*De la Terra sorgeix tot l'aliment, la Terra que sosté tota vida, que no ens falti el
bestiar que necessitem!*

*L'àmplia i generosa Terra ens dóna prosperitat i ens recobrirà amb el seu
mantell. Sobre la terra marró, negra i vermella, sobre la ferma terra multicolor protegida
per Indra, jo m'assec sense destruir-la, ni matar-la ni ferir-la.*

*Que la força nutritiva de la Terra ens faci prosperar, mentre ella també prospera.
Ella és la mare, jo el seu fill.*

*La Terra que sosté pobles tan diversos, que viuen amb costums diferents segons
els llocs que habiten i parlen llengües diferents, com una vaca que dóna llet a qui confia
en ella, sorgeixin d'ella el benestar pels vivents.*

*Mare Terra, fes que m'estableixi amb saviesa i amabilitat en un bon lloc. Amb
l'ajut del Pare Cel, tu, sàvia Terra, ajuda'm a trobar la sendera de la felicitat.*

(Atharva Veda, XII, 1 : selecció)

Amb el pas del temps, el Vedisme es va convertir en un complicat entramat de rituals en una societat rigidament dividida en castes, en la que la casta dels sacerdots, els brahmans, s'atorgava tot el poder.

L'esperit crític respecte al ritualisme (la importància excessiva atorgada a rituals i cerimònies) de la casta sacerdotal i a la rigidesa de les seves normes, és el que caracteritza les reflexions dels rixis i la seva manera de fer. Aquests savis quedaven al marge del "sistema" i insistien que viure adequadament com a

persones no era resultat de complicar més i més els actes d'adoració als déus, sinó descobrir aquells aspectes i actituds que els déus simbolitzaven, i actuar amb veritable saviesa.

La crítica al sistema vàdic i la seva necessitat de renovació, va donar pas a noves vies espirituals, de pensament i de vida. Més o menys en el mateix període, neixen branques que acabaran tenint una vida independent en relació al tronc vàdic del que varen brotar (com són el jainisme i el budisme), mentre que d'altres es consideraran renovadores del tronc i unides a ell. Són tots aquells corrents, escoles i formes espirituals que el nom "hinduisme" engloba i que no han deixat d'augmentar, fins el present.

LES CASTES

El sistema de divisió de la societat en castes prové de l'època vàdica. Els aris, quan van arribar a les riberes de l'Indus, s'estructuraven en tres grups: sacerdots, guerrers i un tercer grup de comerciants, artesans i agricultors. La població indígena dominada, els dràvides, van constituir un quart grup per sota dels grups dominadors: els sudres o servidors.

El relat vàdic de la creació, explicava així la divisió social,

*[Quan va sorgir el Purusha, el primer home]
en quantes parts el van dividir?
Quin nom la seva boca?
Quin nom els seus braços?
Quin nom les cuixes i quin els peus?
La seva boca va ser el brahmán,
els seus braços el guerrer,
les cuixes els vaishyas
i dels peus nasqueren els sudres.*

(del *Rig Veda*, Himne X,90, 11-12)

Aquesta imatge servia de fonament per a la divisió social. En el moment d'esplendor del Vedisme cada grup tenia els seus costums i obligacions pròpies, però no es tractava de móns tancats amb fronteres infranquejables entre ells, com va ser més endavant. Un noi de família comerciant o de família sacerdotal, podia esdevenir guerrer, hi havia intercanvi entre els grups. Va ser a mesura que els sacerdots van voler imposar el seu poder inqüestionable, que el sistema es convertí en una rígida piràmide jeràrquica fora de la qual (fora del sistema) quedaven els "descastats", els impurs, aquells d'altres poblacions (ni aris ni dràvides), que no rebien ni tracte d'éssers humans.

Els *Upanixads* es mostren crítics amb aquesta interpretació jeràrquica i rígida de les castes (basta recordar a Satyakama i les paraules del seu mestre).

L'ensenyament del Buddha (500 a.C.) representa un atac frontal al sistema. No hi ha hagut savi en la història de l'Índia que no hi hagi lluitat en contra, des dels temps més remots fins a figures més actuals, com per exemple Gandhi. Tot i així, encara avui, i malgrat que les lleis de l'Índia s'hi oposen, el sistema de castes no acaba de desaparèixer de les mentalitats de molts sectors de la societat i dels seus costums.

Quan en certa ocasió alguns fidels es van presentar davant del mestre Swami Sivananda, tot dient-li que pertanyien a tal casta o tradició religiosa, la resposta del mestre va consistir en una pregunta: "Digueu-me, quina és la casta de Déu, quina és la religió de Déu?". En aquesta pregunta s'expressa l'essència del sanatana dharma. Déu és el nom que humanament donem a aquesta Realitat Còsmica i Infinita que ho impregna tot. El fi de tot camí religiós és arribar a ser u amb aquesta Realitat, la qual està més enllà dels diversos camins espirituals.

Bhakti Das. La tradició hindú, dins: Dialoal, n°1, Primavera 2002. p.17

EL CICLE DE VIDA - MORT - VIDA

La poma vermella que la setmana passada penjava de la branca, ja ha caigut. És a terra, podrint-se, alimentant la terra i deixant-hi les llavors. Si germinen, començarà la vida d'una nova pomera.

Néixer, créixer, maduresa, decadència, tornar a néixer, créixer, ... Així és el cicle, la roda de l'existència, *SAMSARA* en sànscrit, una roda que gira i gira sense parar. En morir, els cossos són incinerats i les cendres repartides a les aigües. L'aigua: el gran símbol de la unitat en l'hinduisme, l'aigua purificadora i constant renovadora. Segons la idea que ens fem de la roda, segons el que pensem de la relació que hi ha entre la mort i la vida, entre aquesta vida i el després de la mort, orientarem d'una manera o una altra la manera d'actuar.

Si quan s'esgoti aquesta vida, neix de nou, com serà la nova vida? Podria triar-la? Molta gent creu que, en part, sí. Que néixer en millor o pitjor casta, condició o espècie, és resultat de la suma de les pròpies accions. L'actuació d'avui, inclina la balança per demà. La vida que hi ha en cada persona, avui, ha adoptat la forma de persona. I després? Quina forma adoptarà cada una d'aquestes formes de vida?

Altres diran: ben cert que "la suma de les accions" (el *KARMA*, en sànscrit) marca la vida, ...però no tant la futura com aquesta! Saviesa i felicitat són resultat de les nostres accions. Mireu d'orientar bé les accions en el camí de la saviesa i deixeu d'angoixar-vos per les altres vides... Els savis dels *Upanixads*,

insistien que entendre de debò la realitat desfeia l'angoixa per l'inacabable cicle de morts i renaixements. Ho explicaven amb imatges com la del mar i les onades.

Si m'estic a la vora del mar i miro les onades d'una en una, veig com cada una neix, creix i es desfà: mor. Però si miro el mar, veig que el mar és allà sense néixer ni morir, el veig canviant constantment de formes, en la dansa de les onades.

Si l'onada arribés a adonar-se que el que ella és, és ser una forma de l'oceà, ... aquesta perspectiva canviaria la seva manera de comprendre cada una de les altres onades i la seva pròpia vida.

S'alliberaria de l'angoixa, se sentiria tan gran com la immensitat de l'oceà! Aquest és el sentit del terme "alliberament", *MOKSA*, l'objectiu del camí de coneixement, l'objectiu de la recerca: alliberar-se de la ignorància, de la mala perspectiva, de l'error, per alliberar-se d'absurdes angoixes. El resultat d'aquesta saviesa només pot ser una profunda pau i una total estimació per tota cosa, doncs com les onades del mar, tots som una sola cosa, tots som U, Brahman. El fruit de la saviesa és l'interès i l'amor per tota cosa, l'amor per cada ésser com per sí mateix. Quan l'onada s'ha adonat de que és mar, com podria menysprear una altra onada, o desinteressar-se'n? Com podria patir pels seus canvis de forma? Aquesta seria, a grans trets, la perspectiva que adopta el pensament hindú.

BRAHMAN I ELS DÉUS

Molts déus o un de sol? Els déus dels Vedes o Brahman, l'Únic, l'Absolut?

Es tracta de dues maneres de parlar molt diferents -respondrà el pensament hindú, especialment a partir dels *Upanixads*-.

"Brahman" apunta a la misteriositat inabastable de la realitat, que ni pot ser descrita ni comptem amb paraules adequades per a referir-nos-hi. Com que necessitem paraules per a poder-nos comunicar, allò que no té ni forma ni nom en rep un: Brahman. I per parlar d'aquest misteri sense forma ni nom en cada ésser, un altre: Atman. Brahman, el misteri il·limitat que impregna tot l'Univers; Atman, aquest misteri il·limitat, en cada ésser.

Els déus i les seves històries són imatges metafòriques, recursos per ajudar la imaginació humana, per ajudar a valorar la profunditat i riquesa de la realitat. Hâridrumata Gautama li ho explicava a Satyakama. També serviria amb els déus el símil de les onades i el mar. O aquesta altra antiga imatge de la llum i els colors,

Els colors són múltiples. Els colors no són la llum. La llum no és els colors.

*Sense llum, però, on és el color?
Llum i colors, com es relacionen?
Així, doncs, Brahman respecte els déus, els assures [esperits malignes] i tota la
multiplicitat d'existències.*

Des de fa més de 2500 anys l'hinduisme és un món molt plural en el que conviuen actituds i creences molt diverses: un variat ventall de buscadors de l'Absolut, i una infinitat de déus (fins a uns 33 milions de déus s'han arribat a comptar!) que tenen els seus devots.

Al cap damunt d'aquesta extensa cort celestial hi trobem les tres divinitats més importants: Brahma, Vixnu i Xiva, amb les tres *xakti* -la seva energia simbolitzada en les seves parelles- i altres figures properes. Trimurti és el nom que rep aquesta tríade central de déus. Les divinitats són l'eix dels Vedes, els himnes i pregàries es refereixen a ells; però no és en els Vedes on trobem tot el desplegament dels relats mítics, sinó en uns textos posteriors: els *Puranes*.

PURANES

Purana vol dir "narració antiga". Són els relats que ens parlen dels déus, les seves vides, el seu exemple. Un dels més coneguts és el *Bhagavata Purana*, el Purana del Benaurat, que ens parla de Krixna.

És seguint aquests relats com podem interpretar els diferents símbols que caracteritzen cada déu, o l'origen de les festes, o el sentit sagrat d'elements i llocs.

Per exemple, el respecte als micos, des que els micos amb el seu rei en cap, *Hanuman*, van ajudar a Rama.

O Varanasi (Benarés) com a ciutat sagrada, lloc de les ablucions purificadores a les riberes del riu Ganges. Diu la narració que el déu Vixnu va fer baixar la deessa purificadora Ganga a la terra, en la forma de les aigües del riu Ganges i que el déu Xiva va escollir una ciutat a la seva ribera, Varanasi, per a viure-hi com asceta. D'aquí la veneració pel riu i per aquesta ciutat.

Perquè el déu Ganesa té cap d'elefant? Ganesa és fill de Xiva i Parvati. La seva mare, orgullosa del recent nascut, li va dir a Sani, el rei dels planetes, que el mirés. Parvati havia oblidat que la mirada de Sani ho fonia tot, també el cap de Ganesa. El déu Brahma (recordeu: el que crea) aconsellà a la desesperada Parvati que li posés el primer cap que trobés, que va ser un cap d'elefant. Aquesta narració la podem trobar al *Brahma Purana*.

La mitologia de l'Índia és molt rica en imatges, símbols i narracions.

Les pregàries o moments de veneració a les diverses divinitats o als diferents aspectes del sagrat, s'anomenen *puja*. Les paraules d'invocació s'acompanyen d'ofertaments florals i d'encens. Les *pujes* tenen lloc al petit altar de casa, en el que hi ha imatges de les diverses divinitats i personatges senyalats, als temples o en determinats llocs amb significat especial. S'acostuma a realitzar, com a mínim, una *puja* a la sortida del sol i una altra al capvespre.

Hi ha molts llocs naturals que tenen especial força i significació (els cims de les muntanyes, els naixements dels grans rius, els mateixos rius, ...) Sempre hi ha alguna bella història que narri l'origen sagrat d'aquest indret o d'aquest altre, com la deessa Ganga prenent la forma de les aigües del riu Ganges, Xiva vivint a Varanasi, Krixna a Vrindavan, Vixnu a Puri... Peregrinar a aquests llocs és una forma de celebrar, de meditar, de buscar la purificació... És freqüent que la forma dels temples recordi la d'una muntanya per a significar que els déus també habiten els cims. Sovint, els temples es troben a prop d'algun riu, o estany -natural o artificial- que faciliti els banys purificadors.

RAMA I KRIXNA, ELS AVATARS

Qui són Rama i Krixna, aquests dos personatges que hem anomenat i que estan tan presents en la cultura hindú? No es tracta de déus sinó d'avatars.

Els déus i deesses hindús tenen el seu propi món, no viuen a la terra. En canvi, la tradició explica que Rama i Krixna sí que van viure entre els éssers humans. Cada vegada que la realitat perd el rumb, cada vegada que cal tornar a posar les coses a lloc, el déu Vixnú s'encarna: el sagrat es fa especialment present en alguna persona que serà considerat un "avatar", que vol dir "descens". Rama i Krixna en serien dos exemples. Entorn a ells s'han desenvolupat tantes i tantes històries fabuloses i exemplars, que costaria saber alguna cosa de la seva vida.

Amb el pas del temps les vides dels avatars es divinitzen i reuneixen molts trets sobrenaturals.

En altres termes, podríem dir que hi ha persones que han assolit un tal grau de comprensió profunda i de transformació personal, persones que han "afinat" tant, que han esborrat els límits del seu "petit jo personal". Com si arribessin a ser miralls capaços de mostrar la profunditat de la realitat. Persones així han canviat el rumb de la vida del seu entorn i han sacsejat als que els han escoltat. Per molts hindús, el Buddha, Jesús o Gandhi, són també -com Krixna- avatars de Vixnú.

El *Ramayana* ens explica la història del gran rei Rama. El naixement i les gestes de Krixna els trobem al *Bhagavata Purana* (també conegut com a Srimat Bhâgavatam). Krixna també juga un paper molt important en el *Mahabarata*, un extens poema èpic. Tots aquests són textos bells, rics, poètics i savis, plens de pistes per investigar.

EL BHAGAVAD GÎTA

El cant (*gîta*) del Benhaurat, el cant de Krixna, és un dels llibres que componen la gran epopeia anomenada *Mahabarata*. Al bell mig del camp de batalla, Krixna

instrueix al guerrer Arjuna. Krixna exposa a Arjuna els diferents yogues, les diferents vies per afinar. Perquè, en qualsevol situació, fins i tot una situació tan extrema com una batalla, és possible comportar-se de manera conscient, afinant, amb lucidesa, no deixant-se portar pels instints -vol mostrar el *Gîta*-. Aquesta petita obra, el *Bhagavad Gîta*, és considerada com "l'evangeli" de l'hinduisme, l'obra clau que reuneix tots els aspectes importants.

El fragment triat fa referència al *karma yoga*, la via per créixer en profunditat en l'actuació, siguin quines siguin les circumstàncies. Diu així:

No és evitant d'actuar com l'ésser humà s'allibera, ja que per molt que ho vulgui, no podrà deixar d'actuar d'una manera o una altra. El qui es vol mantenir inactiu, però manté el seu cor lligat pel desig, aquest viu en una falsa il·lusió.

Com actuar doncs? Krixna explica a Arjuna:

Gran és aquell que, lliure de tot desig, converteix el seu destí en una constant acció consagrada. Posa tot el teu cor en l'acció, però no en la seva recompensa. No treballis per a un resultat, però mai no deixis de fer la teva feina: aquesta és la via de la saviesa en l'acció.

L'acció feta per una recompensa és molt inferior a l'acció feta en el yoga de la saviesa, la via de l'alliberament en l'acció. Com són de pobres els qui actuen per una recompensa!" Fes la teva feina en la pau del yoga, i lliure de desigs egoistes, no et preocupis per l'èxit o pel fracàs.

El yoga de l'acció és l'acció en la pau de la ment. (Baghavat Gita: II, 47, 48, 49)

PISTES PER INVESTIGAR

Aquesta és una petita tria d'aquells textos que la tradició hindú transmet per a que siguin investigats. Textos que volen ser pistes per orientar la recerca de la realitat "des de dins". Recordem que la paraula "Brahman" vol apuntar vers la realitat vista des del seu valor profund, Absolut, el misteri de la realitat, i que "atman" fa referència a aquest mateix misteri en les persones, la profunditat de cada persona, el seu valor.

Allò que anomenem Brahman

és l'espai exterior a l'home, exterior a l'home.

És l'espai interior de l'home, interior de l'home.

És l'espai interior del cor. És ple. És immutable.

Llum que supera tot esplendor, llum que brilla sobre la terra i més enllà dels cels més alts.

Aquesta és la Llum que brilla en el nostre propi cor.

Tot és, en veritat, Brahman. És l'origen, la fi i la subsistència de tota cosa.

És ment i vida, és llum i veritat, és l'espai immens.

El meu Atman que és ment, que és vida, la forma del qual és llum, la seva essència és l'espai, a qui pertanyen totes les activitats, tots els desigs,

Totes les olors i gustos, l'Atman tot ho abasta.

Més petit que un gra d'arròs, o que un gra d'ordi, o que un gra de mostassa, o que un gra d'escaiola, habita en el meu cor.

Més gran que la terra, més gran que l'atmosfera, més gran que el firmament, més gran que els cels, més gran que tots els móns, habita en el meu cor.

Abraça tot l'univers i, en silenci, és Amor envers totes les coses.

És el meu Atman, aquest és Brahman.

(fragment de l'Upanixad Xandogya)

Com el foc, tot i que és u, pren noves formes en totes les coses que crema; Brahman, tot i que és u, pren noves formes en totes les coses que viuen. És dins de tot i també és a fora.

Com el vent, tot i que és u, pren noves formes allà on penetra; Brahman, tot i que és u, pren noves formes allà on viu. És dins de tot i també és a fora.

(fragment de l'Upanixad Katha)

Al rei Janaka li agradava conversar amb el savi Yajñavalkya:

- *Diguem, Yajñavalkya, quina és la llum que il·lumina els homes?*
- *És el sol, doncs amb la llum del sol, les persones caminem, anem a treballar, ens movem i ens reposem.*
- *Sí, però quan el sol es posa, quina és la llum dels homes?*
- *La lluna és la seva llum, perquè amb la llum de la lluna ens podem moure i podem anar d'aquí a allà.*
- *I si no hi ha ni sol ni lluna, què?*
- *El foc, oh rei, és aleshores la llum dels homes.*
- *Però i si no hi ha ni sol, ni lluna, ni foc, què?*
- *Si no hi ha ni sol, ni lluna, ni foc, aleshores la veu és la seva llum, perquè per les veus ens podem guiar.*
- *I si no hi ha ni sol, ni lluna, ni foc, ni se senten veus, quina és la llum dels homes?*
- *Atman, la saviesa del seu cor és la seva llum, doncs ella és la guia del nostre caminar, del nostre treball i de la nostra vida.*

(fragment de l'*Upanixad Brihadaranyaka*)

Uddâlaka Aruni va donar les següents pistes al seu fill Shvetaketu per animar-lo a buscar:

- *Posa aquesta sal a l'aigua i vine demà.*
Shvetaketu així ho va fer. L'endemà el seu pare li va dir:
- *Porta'm la sal que vas ficar ahir a l'aigua.*
Shvetaketu va mirar dins el recipient, però la sal no es veia, s'havia dissolt.
- *Proba l'aigua de la superfície. Quin gust té?*
- *salada*
- *Proba la del mig. Quin gust té?*
- *salada*
- *Tasta també la del fons. Quin gust té?*
- *salada*
- *Què en diries d'això?*
- *Doncs que, encara que no la vegi, la sal és en tot moment a l'aigua.*
- *De la mateixa manera, Shvetaketu, encara que tu no ho vegis hi ha un element subtil en tota realitat, és l'essència profunda i tu també ets això, Shvetaketu.*

Un altre dia Uddâlala Aruni diu al seu fill:

- *Porta'm una figa d'aquella figuera*
Shvetaketu va pujar a la figuera i va agafar una figa.
- *Obre-la. Què és el que veus en el seu interior?*
- *Aquests granets tan petits*
- *Obre un dels granets. Què hi veus a dins?*
- *No res, pare*

- *Doncs de la mateixa manera, encara que tu no percebis l'element subtil, pensa que la figuera ha crescut a partir d'un granet com aquest en el que tu no hi veus res. A tot arreu hi ha allò subtil, encara que no ho percebis, és la veritable essència, i tu també ets això, Shvetaketu.*

(fragments de l'*Upanixad Xandogya*)

I com a cloenda d'aquesta tria de pistes, uns versos del poeta Kabir, que va viure a Varanasi al segle XV:

*Oh, amic, coneix-lo i comprèn-lo mentre vius,
és en aquesta vida on l'alliberament és possible.
Si no trenques les cadenes en vida,
com esperes aconseguir-ho en la mort?*

*Si el trobes ara, també l'hauràs trobat després,
sinó només viuràs en el regne de la mort.
És ara el moment de la Unió,
i així també ho serà el demà.
Submergeix-te en la Veritat,
només la recerca és essencial.*

OM

Aquest és el símbol de l'hinduisme, són les tres lletres de la síl·laba OM (o AUM). Tot el que hem vist en aquestes pàgines ens permetrà acostar-nos al seu significat.

OM és un so simple que vol evocar veritats infinites. En OM es reuneixen molts significats i, així, el símbol ajuda a

meditar i a tenir presents els aspectes més subtils de la realitat.

OM és el so inicial de l'Univers, la primera cosa que va existir i a partir de la qual les altres realitats van ser creades -expliquen els Vedes-.

Cada una de les tres lletres (A,U,M) que formen la síl·laba, adopta més d'un sentit.

Quan la A simbolitza a Brahma, la U Vixnú i la M a Xiva, OM és la unió de les tres divinitats, la Trimurti.

Quan les tres lletres apunten vers la realitat en els seus tres aspectes: *sat* (existència), *xit* (consciència) i *ananda* (felicitat profunda), OM és el símbol de Brahman, l'Absolut.

OM és la primera paraula de les pregàries, i de les cerimònies. És un so que es repeteix i s'assaboreix, mirant de concentrar-s'hi, de penetrar el seu significat, d'identificar-s'hi, com si fos la porta d'entrada a allò que es busca.

OM ajuda a recordar la recerca, i el so acompanya i s'identifica amb la respiració, a cada instant.

OM és als llavis, a la ment i al cor i OM impregna l'Univers, és la respiració de l'Univers sencer, el seu so inicial, el símbol del misteri que l'amara ...
OM, Xanti. OM, Pau.

EL CALENDARI FESTIU

Els relats mitològics impregnen de sacralitat el temps i l'espai hindú. En la immensitat de l'Índia, durant l'any, potser hi ha més de quatre-centes grans festes religioses, que canvien segons les regions, les divinitats més importants a cada zona i els corrents religiosos amb més pes en un determinat territori. Ni tan sols l'inici de l'any se celebra en la mateixa data per tot el territori.

Les dates de les festes varien cada any perquè es calculen d'acord amb les llunes. La base del calendari és llunar. El calendari té, doncs, dotze mesos de quatre setmanes. Cada cinc anys, s'hi afegeix un més més, per quedar sempre a prop del calendari solar de 365 dies. A la major part de l'Índia els mesos comencen en el moment de lluna plena.

De tota aquesta gran diversitat, en recollim una petita selecció:

Divali. A l'Octubre-Novembre, abans de la lluna nova en el punt més fosc de l'any, se celebra Divali, la festa de la llum, dedicada sobretot a Lakshmi, deesa de la fortuna, la parella de Vixnu. És la celebració de la llum que reneix, la de l'univers, però també de la llum interior que dissipa la ignorància. S'encenen llànties per tot arreu (unes candeles d'argila, les diye) i focs d'artifici. La festa dura dos dies, en els que la gent es visiten els uns als altres, s'intercanvien dolços; també és costum enviar targes de felicitació.

Pongal, al Gener, al Sud de l'Índia, festa solar, per celebrar la primera collita d'arròs i agrair els animals domèstics.

Mahaxivaratri, al Febrer, la gran nit de Xiva, nit dedicada a l'adoració de Xiva, amb pregàries, ofrenes i lectures del Xiva Purana.

Holi, durant els quatre darrers dies de la lluna de Febrer-Març, la gran festa de primavera. És una irrupció de joia i de color arreu. La vigília, al vespre, s'encenen grans fogueres en record del príncep Prahad. Prahad, fill del rei Hiranyakashyap, es va oposar a les pretensions del seu pare de ser adorat com un déu, i aquest el va condemnar a mort. Com que va salvar-se de la foguera, la gent "salva" una branca de les fogueres traient-la del foc. El dia de Holi, festivitat de Krixna, grans i petits es llencen uns als altres pólvores de colors i aigua tenyida de vermell per a celebrar joiosament la sang i la vida renovada que corre arreu.

Ramanavami, el naixement de Rama, que se celebra al Març-Abril. Tots els temples dedicats a Rama s'il·luminen bellament en una nit de cerimònies en les que es llegeixen les gestes de Rama recollides al Ramaiana.

Krixna Janmasthanmi. Commemoració del naixement de Krixna. Les hores abans de les dotze de la nit estan més marcades pel recolliment. A partir de les dotze, celebració joiosa de la vinguda del nen, amb cançons, ofrenes i celebracions, sovint al voltant d'una imatge del nen en el bressol.

Per a saber quan situar les festes al calendari, és molt útil tenir un Calendari Interreligiós a mà².

---

² *Calendari Interreligiós*, editat pel Centre Unesco de Catalunya i l'Associació Unesco per al Diàleg Interreligiós (www.audir.org)

© Teresa Guardans (*Les religions, cinc claus*. Octaedro, 2007)

© Teresa Guardans (fragment de l'obra: *Les religions, cinc claus*. Octaedro, 2007)